COMISIA EUROPEANĂ

Bruxelles, 13.10.2010
COM(2010) 561 final

CARTE VERDE

Politica de audit: lecțiile crizei

(Text cu relevanță pentru SEE)

CUPRINS

1. Introducere 3
2. Atribuțiile auditorului 6
2.1. Comunicarea dinspre auditori către acționari 7
2.2. Standardele Internaționale de Audit (ISA) 10
3. Guvernanța și independența firmelor de audit 11
4. Supraveghere 14
5. Concentrare și structura pieței 16
6. Crearea unei piețe europene 18
7. Simplificare: Întreprinderile și practicienii mici și mijlocii 19
7.1. Întreprinderile mici și mijlocii (IMM) 19
7.2. Practicienii mici și mijlocii (PMM) 20
8. Cooperarea internațională 20
9. Etapele următoare 22

CARTE VERDE

Politica de audit: lecțiile crizei

(Text cu relevanță pentru SEE)

1. INTRODUCERE

Măsurile adoptate în Europa și în lume imediat după criza financiară s-au axat pe nevoia stringentă de stabilizare a sistemului financiar[1]. Deși rolul jucat de bănci, fonduri speculative, agenții de rating, entități de supraveghere sau bănci centrale a fost adus în atenție și analizat minuțios, s-a acordat doar o atenție limitată modului în care funcția de audit poate fi consolidată pentru a contribui la o mai mare stabilitate financiară. Faptul că multe bănci au confirmat pierderi uriașe între 2007 și 2009 din pozițiile bilanțiere și extrabilanțiere pe care le dețineau pune sub semnul întrebării atât modul în care auditorii au reușit să furnizeze clienților lor raporturi „curate" pentru perioada respectivă[2], cât și caracterul adecvat al actualului cadru legislativ. Este așadar oportun ca rolul și domeniul de aplicare al activității de audit să fie aduse în discuție și analizate în contextul general al reformei reglementare a pieței financiare.

Comisia este dornică să își asume rolul de lider la nivel internațional în această dezbatere și intenționează să colaboreze îndeaproape cu partenerii săi globali din cadrul Consiliului pentru Stabilitate Financiară și al G20. Auditul, împreună cu activitatea de supraveghere și guvernanța corporativă, trebuie să contribuie masiv la stabilitatea financiară, deoarece rolul său este de a furniza o garanție în privința veridicității sănătății financiare a tuturor companiilor. Această garanție are rolul de a reduce riscurile de denaturare și, ca atare, de a genera reducerea costurilor în caz de faliment, care ar fi suportate în paralel de acționarii companiei și de societate în general. Robustețea auditului este esențială pentru restabilirea (siguranței și a) încrederii în piață, contribuind la protecția investitorilor și la reducerea costului de capital al companiilor.

În acest context, este important să se sublinieze că auditorii au de jucat un rol important și că sunt abilitați prin lege să desfășoare audituri statutare. Această misiune a lor îndeplinește o funcție socială, prezentând o opinie asupra veridicității și corectitudinii situațiilor financiare ale entităților auditate. Independența auditorilor trebuie să fie deci cheia de boltă a mediului de audit. Este momentul să se determine dacă această funcție socială este într-adevăr îndeplinită. Anumite părți interesate și-au exprimat îngrijorarea[2][3][4] cu privire la pertinența auditurilor în mediul de afaceri actual. Altele înțeleg cu dificultate faptul că situațiile financiare ale unei instituții pot să reflecte ideea de „rezonabilitate" și „soliditate", chiar dacă

---

1 Comunicarea Comisiei din 4 martie 2009 la Consiliul European de primăvară „Stimularea redresării economice europene" - COM(2009) 114. Comunicarea Comisiei din 4 martie 2010 COM(2010) 2020 EUROPA 2020 O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii

2 Document al Comitetului pentru trezorerie al Camerei Comunelor, despre criza din sectorul bancar: *Reforming corporate governance and pay in the City* p. 76, 2009 http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200809/cmselect/cmtreasy/519/519.pdf

3 „*Should statutory audit be dropped and assurance needs left to the market*?" Stephen Haddrill, evenimentul comemorativ ICAS Aileen Beattie, 28 aprilie 2010.

4 *Maastricht Accounting, Auditing and Information Management Research Centre*: *The Value of Audit* (Valoarea auditului), 1 martie 2010.

aceeași instituție se afla de fapt în dificultate financiară. Dată fiind posibilitatea ca aceste părți interesate să nu cunoască limitările unui audit (prag de semnificație, tehnici de eșantionare, rolul auditorului în depistarea fraudei și responsabilitatea conducerii), se poate vorbi despre o sincopă între așteptări și realitate. Prin urmare, Comisia susține necesitatea unei dezbateri ample pe tema demersurilor care trebuie făcute pentru a se asigura că atât auditurile situațiilor financiare, cât și rapoartele de audit corespund scopului în care au fost create.

Dintr-o perspectivă structurală mai largă, Comisia observă că, în ultimele două decenii, marile firme de audit au devenit și mai mari. După dispariția firmei Arthur Andersen, se poate vorbi în prezent despre „o mână" de firme foarte mari, cu activitate la nivel global, dintre care doar câteva sunt capabile să auditeze instituții mari și complexe. O eventuală prăbușire a uneia dintre aceste firme ar putea să perturbe disponibilitatea informațiilor financiare auditate referitoare la companii foarte importante și, totodată, să afecteze încrederea investitorilor, cu repercusiuni asupra întregului sistem financiar. Putem deci considera că fiecare dintre aceste firme foarte mari, globale a atins proporții sistemice[5]. După cum se prezintă situația și în cazul altor instituții mari din sectorul financiar, trebuie să se exploreze mai profund modalitățile de reducere a acestui risc.

Un alt aspect important care trebuie analizat este dacă unei firme de audit i se poate permite să devină atât de importantă încât dispariția sa să perturbe grav piața. Deși s-au semnalat eforturi ale firmelor mari de a minimaliza riscul unui faliment, preocupările exprimate pe această temă se leagă și de întrebarea centrală dacă aceste firme „prea mari pentru a se prăbuși" pot crea în cele din urmă riscul unui pericol moral. Conceptele de „faliment ordonat" și de *living will* trebuie explorate pe bază proactivă în cazul firmelor sistemice tocmai pentru a răspunde acestor preocupări și pentru a se conforma cu abordarea avută în vedere în sectorul bancar.

Comisia recunoaște că, pentru a asigura stabilitatea financiară, este esențial ca companiile mari să beneficieze de servicii de audit în mod continuu[6]. În acest scop, trebuie examinate în mai mare detaliu opțiuni de tipul consolidării capacităților firmelor nesistemice și trebuie cântărite argumentele pro și contra „micșorării" sau „restructurării" firmelor sistemice. Comisia dorește de asemenea să exploreze posibilitățile de reducere a barierelor care există în calea intrării pe piața de audit și să lanseze o dezbatere pe tema actualelor reguli de proprietate și a modelelor de parteneriat utilizate de majoritatea firmelor de audit.

---

5 Rezultatele consultării publice lansate de Comisie (IP/08/1727) din 15.7.2009: „… dată fiind lipsa jucătorilor care pot fi percepuți ca dispunând de capacitatea de auditare a instituțiilor financiare, prăbușirea uneia dintre firmele *Big 4* ar fi chiar mai gravă pentru această categorie de clienți. O astfel de pierdere ar avea și un puternic impact negativ asupra încrederii publicului în serviciile de audit. Dat fiind rolul esențial al auditorilor în relația dintre companii și investitori, ar putea genera chiar o criză a încrederii în piețele financiare. Prin urmare, actuala concentrare de pe piața serviciilor de audit al instituțiilor publice mari reprezintă o amenințare la adresa stabilității pieței financiare." http://ec.europa.eu/internal_market/auditing/docs/market/consultation2008/summary_report_en.pdf. A se vedea, de asemenea, studiul despre regulile de proprietate aplicabile firmelor de audit și consecințele lor asupra concentrării de pe piața auditului, Oxera, October 2007.

6 IOSCO http://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD269.pdf: „Funcția auditului independent contribuie la încrederea investitorilor în piețele de capital. O firmă de audit aflată într-o situație de urgență poate să perturbe temporar operațiunile normale ale funcției de audit pe piața de capital. Perturbarea disponibilității capacității și serviciilor de audit poate să se producă și la scară internațională dacă o firmă de audit globală trebuie să facă față unei situații de urgență care se poate transforma în criză. Prin anticiparea problemelor și situațiilor care pot apărea și prin crearea de planuri de urgență în materie de reglementare financiară, membrii IOSCO pot încerca să reducă la minim eventualele perturbări, sprijinind astfel încrederea în piețe."

Orice configurație a pieței trebuie să fie însoțită de un sistem de supraveghere eficace și total independent de profesia de audit. Modificările structurale ale rețelelor globale nu trebuie să determine sincope sau omisiuni ale activității de supraveghere.

Se poate avea în vedere o reală piață unică a prestării de servicii de audit, pe baza unei mai bune armonizări a regulilor, și crearea unui „pașaport european" pentru auditori, care le-ar permite să presteze servicii pe teritoriul UE.

În acest context, Comisia ar dori să inițieze o dezbatere având ca subiect rolul auditorului, guvernanța și independența firmelor de audit, supravegherea auditorilor, configurația pieței de audit, crearea unei piețe unice pentru prestarea de servicii de audit, simplificarea regulilor pentru întreprinderi mici și mijlocii (IMM) și pentru practicieni mici și mijlocii (PMM) și cooperarea internațională pentru supravegherea rețelelor globale de audit. Comisia lansează prezenta Carte verde ca parte a abordării sale holistice care include și alte inițiative în contextul stabilității financiare. Unul din punctele de pornire ale Cărții verzi îl constituie rezultatele studiilor și consultărilor anterioare realizate de Comisie pe această temă. Cartea verde a Comisiei din 2 iunie 2010 privind guvernanța corporativă în instituțiile financiare și politicile de remunerare[7] tratează o serie de preocupări în ceea ce privește auditul instituțiilor financiare. Prezenta Carte verde își propune să acopere activitatea de audit într-o manieră complexă și să meargă mai departe decât Cartea verde privind guvernanța corporativă. La evaluarea reacțiilor la prezenta Carte verde se va ține cont de feedbackul relevant generat pe tema Cărții verzi privind guvernanța corporativă.

Comisia subliniază necesitatea unei abordări diferențiate și calibrate, care să fie adaptată la și proporțională cu dimensiunea și caracteristicile atât ale companiei auditate, cât și ale auditorului și va încerca, în cazul în care în urma prezentei Cărți verzi ia naștere o propunere, să moduleze respectiva propunere pentru a ține cont de acest aspect. Ceea ce se poate dovedi necesar pentru instituțiile mari, sistemice, nu este neapărat recomandabil altor companii, IMM-urilor sau PMM-urilor. Măsurile propuse de Comisie ca urmare a prezentei consultări urmează să fie supuse principiilor unei mai bune legiferări, unor analize de rentabilitate și evaluări ale impactului.

Comisia va căuta să obțină, într-un mod proactiv, comentarii din partea unei game cât mai largi de părți interesate precum investitori, creditori, persoane din conducere, angajați, autorități guvernamentale, auditori, autorități fiscale, agenții de rating , analiști financiari, factori de reglementare, mediul de afaceri și IMM-uri.

O consultare amplă va permite Comisiei să evalueze interacțiunea mai multor opțiuni strategice, menținându-se totodată angajamentul pentru stabilitate financiară. Consultarea va reprezenta un sprijin pentru Comisie la calibrarea intensității măsurilor viitoare într-un mod care să corespundă dimensiunii și naturii entităților respective. În plus, Comisia va lansa un studiu extern cu scopul de a evalua implementarea și impactul regulilor actuale, precum și pentru a culege mai multe date referitoare la structura pieței de audit. Rezultatele acestui studiu vor fi disponibile în iulie 2011.

Întrebări

(1)	Aveți comentarii de ordin general cu privire la abordarea și scopul prezentei Cărți verzi?

[7] COM(2010) 284 final.

(2)	Credeți că este necesar să se definească mai bine rolul societal al auditului în ceea ce privește veridicitatea situațiilor financiare?
(3)	Sunteți de părere că nivelul general al „calității auditului” poate fi îmbunătățit?

2. ATRIBUțIILE AUDITORULUI

Auditarea conturilor anuale ale societăților pe acțiuni este prevăzută de lege[8]. Faptul că situațiile financiare ale companiilor sunt auditate nu înseamnă că auditorului îi revine obligația de a garanta că nu există nicio denaturare în conturile auditate. Atunci când raportează că situațiile financiare prezintă o imagine fidelă și corectă, conformă cadrului de raportare financiară pertinent[9], auditorii dau o „asigurare rezonabilă”[10] a faptului că situațiile financiare, în ansamblul lor, nu conțin denaturări semnificative datorate fraudei sau erorii[11]. Așadar, auditorii încearcă să reducă la minimum riscul[12] ca informațiile financiare din evidențe, prezentate în conformitate cu un cadru contabil dat, să conțină denaturări semnificative. Comisia remarcă faptul că auditul statutar a evoluat de la verificarea de fond a veniturilor, cheltuielilor, activelor și datoriilor la o abordare bazată pe riscuri.

Practica actuală pare să indice faptul că „asigurarea rezonabilă” despre care se discută mai sus este mai puțin focalizată pe a garanta că situațiile financiare redau o imagine fidelă și corectă, axându-se mai degrabă pe garantarea faptului că situațiile financiare sunt întocmite conform cadrului de raportare financiară aplicabil. Criza bancară a demonstrat că în opiniile de audit trebuie să prevaleze fondul asupra formei, printre altele asigurându-se că nu există un arbitraj bazat pe diferențele dintre cadrele de reglementare din diverse jurisdicții. Este important de remarcat că Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) pleacă de la premisa reprezentării fidele și corecte și a prevalenței fondului asupra formei[13].

---

8 A patra Directivă 78/660/CEE a Consiliului din 25 iulie 1978 privind conturile anuale ale anumitor forme de societăți comerciale, a șaptea Directivă 83/349/CEE a Consiliului din 13 iunie 1983 privind conturile consolidate, Directiva 86/635/CEE a Consiliului din 8 decembrie 1986 privind conturile anuale și conturile consolidate ale băncilor și ale altor instituții financiare și Directiva 91/674/CEE a Consiliului din 19 decembrie 1991 privind conturile anuale și conturile consolidate ale întreprinderilor de asigurare impun auditarea conturilor anuale sau a conturilor consolidate de către una sau mai multe persoane autorizate să efectueze astfel de audituri. Directiva 2204/109/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 decembrie 2004 privind armonizarea obligațiilor de transparență în ceea ce privește informația referitoare la emitenții ale căror valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată prevede, la articolul 4 alineatul (2) litera (a), că rapoartele financiare ale emitenților trebuie să cuprindă situațiile financiare auditate.

9 Articolul 51a alineatul (1) litera (a) din Directiva 78/660/CEE privind conturile anuale ale anumitor forme de societăți comerciale.

10 Asigurarea rezonabilă este definită în general ca reprezentând un nivel ridicat, dar nu absolut, de asigurare.

11 Standardul Internațional de Audit (ISA) 200, Obiective generale ale auditorului independent și desfășurarea unui audit în conformitate cu Standardele Internaționale de Audit, punctul 11. Frauda, în contextul auditului, reprezintă un act intenționat al unei persoane din interiorul unei companii, realizat în scopul obținerii de foloase necuvenite sau ilegale. Conceptul de probabilitate a fraudei poate fi extins în acest context, fiind un element important.

12 Auditorii reduc riscul de audit prin intermediul mai multor proceduri, inclusiv prin identificarea riscurilor companiei, prin evaluarea controalelor interne relevante, prin eșantionare, prin confirmări directe primite de la terți, discuții cu managementul etc. Determinarea nivelului la care o denaturare devine semnificativă este un demers cheie în acest context.

13 IAS 1, punctele 17 și 21 și cadrul IFRS. Printre alte principii relevante se numără neutralitatea, integralitatea și prudența.

Cunoștințele acumulate de auditorii externi în munca lor pot fi de folos supraveghetorilor și, din această perspectivă, Comisia recunoaște necesitatea de consolidare a cooperării dintre auditori și autoritățile de supraveghere[14]. Comisia remarcă însă că o aprofundare a acestei cooperări, deși foarte binevenită, nu trebuie să estompeze responsabilitățile auditorilor și, respectiv, supraveghetorilor.

2.1. Comunicarea dinspre auditori către acționari

Este important să se definească exact care dintre informațiile conținute în opinie și în concluzii pot fi transmise acționarilor de către auditor; aceasta nu presupune numai reluarea raportului de audit, ci și o posibilă suplimentare a comunicării pe tema metodologiei de audit, prin care să se explice în ce măsură a avut loc o verificare de fond a bilanțului contabil al companiei auditate.

Un nivel mai mare de asigurare pentru părțile interesate

Din perspectiva utilizatorului, auditorii trebuie să ofere părților interesate un nivel foarte înalt de asigurare în ceea ce privește componentele bilanțului contabil și evaluarea lor la data întocmirii bilanțului contabil. Comisia dorește să analizeze perspectiva „revenirii la simplitate”, abordare axată în principal pe verificarea de fond a bilanțului contabil și mai puțin pe conformitate și funcționarea sistemelor, sarcini care ar trebui să revină, în cea mai mare parte, în responsabilitatea clientului și să facă obiectul auditului intern. Auditorii ar putea să divulge componentele care au fost verificate direct și cele care au fost verificate pe baza raționamentului profesional, a modelelor interne, ipotezelor și explicațiilor primite de la management. Pentru a prezenta o „imagine fidelă și corectă”, auditorii trebuie să se asigure că fondul prevalează asupra formei.

Comportamentul auditorului

În vreme ce responsabilitatea de bază pentru prezentarea unor informații financiare solide revine managementului entităților auditate, auditorii pot să contribuie prin interogarea activă a managementului, din perspectiva utilizatorilor . Este esențial să se exercite un „scepticism profesional” vizavi de entitatea auditată[15][16]. El poate fi exercitat și în ceea ce privește informațiile cheie din situațiile financiare; el poate să genereze un „paragraf de observații”[17] corespunzător în raportul de audit. Se recomandă însă a se evita proliferarea prezentării de elemente mai puțin însemnate pentru acționari.

---

14 A se vedea întrebarea 3.1 din Cartea verde privind guvernanța corporativă în instituțiile financiare și politicile de remunerare – COM(2010) 284, pagina 15: „Trebuie aprofundată cooperarea dintre auditorii externi și autoritățile de supraveghere? Dacă da, în ce mod?” Din multitudinea de răspunsuri primite până acum, reiese că se favorizează îmbunătățirea cooperării dintre auditorii externi și supraveghetori.

15 În iunie 2010, Autoritatea serviciilor financiare (FSA) și Consiliul pentru raportare financiară (FRC) au elaborat o lucrare în care se pune sub semnul întrebării suficiența nivelului de scepticism al auditorului și a atenției acordate de acesta elementelor care indică influența conducerii la analizarea domeniilor cheie ale contabilității și prezentării de informații financiare, care depind într-o măsură foarte mare de raționamentul conducerii. – http://www.frc.org.uk/press/pub2303.html

16 Scepticismul profesional poate să joace un rol important și în depistarea și prevenirea fraudei.

17 Un paragraf de observații se include în raportul de audit dacă apare un element neobișnuit care, în opinia auditorului, este fundamental și, prin urmare, trebuie prezentat pentru a permite utilizatorilor situațiilor financiare să-și facă o imagine mai clară. Trebuie remarcat și faptul că un paragraf de observații nu afectează opinia auditorului cu privire la situațiile financiare.

Raportul de audit cu rezerve

Una din principalele probleme ale mediului de audit este percepția negativă pe care o generează un raport de audit cu rezerve. Astfel s-a perpetuat o paradigmă „totul sau nimic”, în care „rezervele” din raportul de audit reprezintă un tabu atât pentru clienți, cât și pentru auditori. Spre deosebire de agențiile de rating și de analiștii financiari, auditorii nu încadrează clienții auditați în nicio categorie; acest lucru derivă din faptul că auditorul exprimă o opinie asupra corectitudinii situațiilor financiare și nu asupra performanței relative, nici măcar asupra calității relative a situațiilor financiare ale unei entități auditate în comparație cu o alta. Trebuie să se cântărească dacă aspectele informative precum riscurile potențiale, evoluția sectorului, riscul legat de materiile prime și riscul de curs de schimb etc., furnizate împreună cu raportul de audit sau ca parte a acestuia, pot să aducă valoare adăugată părților interesate[18].

Îmbunătățirea comunicării externe

Responsabilitățile de comunicare ale auditorului pot fi readuse în discuție pentru a îmbunătăți procesul general de comunicare și, în consecință, pentru a crește gradul de percepție a valorii adăugate a unui audit. De exemplu, Regatul Unit și-a revizuit modelul pentru ca rapoartele de audit să fie mai concise și are în vedere favorizarea unui caracter mai informativ al acestora. Codul comercial francez prevede că auditorii trebuie să își justifice public, împreună cu raportul asupra conturilor anuale, opinia de audit. Această justificare cuprinde aprecierea lor în privința alegerilor făcute de companie, a metodelor contabile, a estimărilor contabile importante sau sensibile și, dacă este necesar, în privința procedurilor de control intern.

Trebuie cântărit, de ademenea, în ce măsură informațiile de interes public aflate la dispoziția auditorilor pot fi comunicate publicului. Aceste informații pot fi legate de expunerea companiei la riscuri ori evenimente viitoare, de riscurile la adresa proprietății intelectuale, de măsura în care activele necorporale ar urma să fie afectate în mod negativ, etc.

Alt aspect ce trebuie luat în seamă este promptitudinea și frecvența comunicării între auditor și acționari, deoarece există multe voci care susțin că opinia auditorului este „tardivă și insuficientă”.

Îmbunătățirea comunicării interne

Trebuie să se asigure un dialog periodic între comitetul de audit al companiei, auditorul extern (statutar) și auditorul intern pentru a garanta că nu există sincope în acoperirea generală a conformității, a monitorizării riscurilor și a verificării minuțioase a activelor, datoriilor, veniturilor și cheltuielilor. Legislația germană ne oferă un bun exemplu în acest sens prin faptul că impune auditorului extern prezentarea unui „raport extins” în fața consiliului de supraveghere. Un atare raport, care nu este disponibil publicului, rezumă constatările fundamentale ale auditului în mai mare detaliu decât raportul auditorului și tratează ipoteza continuității activității și sistemele aferente de monitorizare, evoluția viitoare și riscurile la care este supusă compania, elementele semnificative, iregularitățile constatate, metodele contabile folosite sau tranzacțiile de tip „*window dressing*”.

---

[18] IOSCO (Organizația Internațională a Reglementatorilor de Valori Mobiliare) a sugerat ca raportul de audit să fie îmbunătățit, cu scopul de a reduce decalajul dintre așteptări și realitate, de a evita jargonul tehnic și de a reexamina natura binară a opiniilor de audit. Această îmbunătățire se află și pe agenda IAASB (International Auditing and Assurance Standards Board) pentru anii următori.

Acest dialog extins nu trebuie însă să compromită independența auditorului statutar.

Responsabilitatea socială și ecologică corporativă (CSR- Corporate Social and Environmental Responsibility)

CSR se referă la modul în care companiile integrează, în mod voluntar, preocupările sociale și de mediu în activitățile lor comerciale și în interacțiunea cu părțile interesate.

Formularea unor norme mai clare de raportare poate contribui la o mai bună evaluare a companiilor din UE și la o focalizare mai precisă asupra chestiunilor de sustenabilitate din partea companiilor și investitorilor.

Pentru a asigura (în măsură suficientă) calitatea și credibilitatea informațiilor raportate, se pune problema dacă există necesitatea unei verificări independente a informațiilor raportate și dacă auditorii pot juca un rol în acest scenariu.

Extinderea mandatului auditorului

Până în prezent, auditurile s-au concentrat în mare măsură pe informațiile istorice. Este important să se evalueze măsura în care auditorii ar trebui să evalueze informațiile previzionale furnizate de companie și, dat fiind accesul lor privilegiat la informații cheie, măsura în care ei ar trebui să prezinte, la rândul lor, o perspectivă economică și financiară a companiei. Abordarea din urmă ar fi în mod special pertinentă în contextul continuității activității.

Analiza previzională, cel puțin în cazul companiilor cotate, a fost până în prezent acoperită de analiști financiari și de agenții de rating (al creditului). Rolul auditorului trebuie așadar extins în această direcție numai dacă generează valoare adăugată pentru părțile interesate.

Întrebări

(4) Sunteți de părere că auditul trebuie să furnizeze asigurări cu privire la soliditatea financiară a companiilor? Este oare auditul adaptat acestui rol?

(5) Pentru a echilibra așteptările și realitatea și în scopul clarificării rolului activității de audit, credeți că metodologia de audit aplicată trebuie să fie mai bine explicată utilizatorilor?

(6) Ar trebui consolidat „scepticismul profesional”? Cum s-ar putea realiza acest lucru?

(7) Ar trebui revizuită percepția negativă generată de rezervele formulate în raportul de audit? Dacă da, în ce mod?

(8) Ce informații suplimentare ar putea fi furnizate părților interesate externe și în ce fel?

(9) Se derulează un dialog adecvat și regulat între auditorii externi, cei interni și Comitetul de audit? Dacă nu, cum credeți că poate fi îmbunătățită comunicarea?

(10) Sunteți de părere că auditorii ar trebui să joace un rol în asigurarea fiabilității informațiilor pe care companiile le raportează în domeniul CSR?

(11) Ar trebui ca auditorul să comunice cu părțile interesate la intervale mai bine definite? Ar trebui redusă perioada dintre sfârșitul anului și data opiniei de audit?

(12)	Ce alte măsuri pot fi avute în vedere pentru a spori valoarea auditurilor?

2.2. Standardele Internaționale de Audit (ISA)

Standardele Internaționale de Audit (ISA) și Standardele Internaționale de Control al Calității (ISQC) sunt întocmite de către un Comitet Internațional pentru asigurare și standarde de audit (IAASB), care face parte din Federația Internațională a Contabililor (IFAC). Comisia colaborează cu principalii săi parteneri și organizații internaționale în scopul îmbunătățirii guvernanței și răspunderii organismelor de standardizare din domeniu.

Între 2006 și 2009, IAASB a revizuit temeinic și a clarificat ISA în cadrul așa-numitului „Proiect de clarificare". „ISA clarificate" trebuie să se aplice începând cu auditul aferent exercițiului financiar 2010. „ISA clarificate" pot fi privite ca fiind mai robuste în anumite domenii decât ISA utilizate în auditul aferent exercițiilor financiare până în 2009. În mod special, ISA clarificate pot furniza răspunsuri adecvate la schimbările produse în natura probelor de audit în ceea ce privește contabilitatea la valoarea justă, raportarea estimărilor și sensibilităților sau abordarea tranzacțiilor cu părțile afiliate.

Ca rezultat al consultării lansate în 2009[19], Comisia remarcă sprijinul general acordat de părțile interesate din UE pentru adoptarea ISA la nivel UE. Respondenții au fost de părere că standardele comune în forma „ISA clarificate" și ISQC sunt de natură să contribuie la audituri armonizate și de calitate care, la rândul lor, vin în sprijinul calității și credibilității situațiilor financiare. Părerea unora dintre respondenți a fost că este necesar să se mai lucreze încă la ISA, pentru a le adapta necesităților IMM-urilor și PMM.

ISA clarificate au fost adoptate sau se află în curs de adoptare de către majoritatea statelor membre și sunt deja aplicate de marile rețele de firme de audit. Ele au fost introduse și de multe țări terțe, însă nu și de unii dintre partenerii internaționali de bază precum Statele Unite. Comisia reflectă asupra momentului și modalității de introducere a ISA în UE. Introducerea se poate face prin intermediul unor instrumente legislative cu caracter obligatoriu sau neobligatoriu.

Întrebări

(13) Ce părere aveți despre introducerea ISA în UE?

(14) Credeți că este indicat ca ISA să aibă caracter juridic obligatoriu în UE? Dacă da, trebuie aleasă o abordare în materie de aprobare similară celei existente pentru aprobarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS)? Ca alternativă și dată fiind utilizarea la scară largă a ISA în UE, credeți că trebuie susținută încurajarea utilizării lor prin intermediul unor instrumente juridice cu caracter neobligatoriu (Recomandare, Cod de conduită)?

(15) Este necesară adaptarea suplimentară a ISA pentru a corespunde necesităților IMM și PMM?

[19] Rezumatul comentariilor pe tema consultării, din martie 2010, se poate consulta la: http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2009/isa_en.htm

3. GUVERNANȚA ȘI INDEPENDENȚA FIRMELOR DE AUDIT

Ca în multe alte situații cu care sunt confruntate persoanele juridice, firmele de audit trebuie să își gestioneze activ conflictele de interese. Însă, spre deosebire de multe alte persoane juridice, rolul auditorilor este unul statutar, adică auditul este impus prin lege. Se dorește ca auditul să reprezinte o garanție statutară pentru investitori, creditori și partenerii care au angajamente sau interese de afaceri în entități înregistrate ca societăți pe acțiuni. Așadar, independența trebuie să reprezinte fundația de neclintit a mediului de audit.

Directiva privind auditul legal (2006/43/CE), denumită în continuare „directiva", prevede că auditorii statutari trebuie să se supună principiilor de etică profesională și stabilește o serie de principii referitoare la independență, care pornesc de la aspecte comportamentale și se sfârșesc cu responsabilitatea, onorariile, rotația sau guvernanța companiilor (comitetele de audit). Aceste principii au fost transpuse în legislația statelor membre, pe lângă Codul etic IFAC, fie prin coduri naționale specifice, fie prin principii obligatorii[20].

Fără a aduce atingere dispozițiilor legale sau Codului de etică menționat mai sus, Comisia dorește să consolideze independența auditorilor și să abordeze conflictele de interese inerente peisajului actual și caracterizate de elemente precum desemnarea și remunerarea auditorilor de către firma auditată, rotația deficitară a firmelor de audit sau prestarea, de către firmele de audit, a unor servicii fără legătură cu această ramură.

Desemnarea și remunerarea auditorilor

Auditorii sunt desemnați și plătiți de entitatea care trebuie auditată, în cadrul unei licitații. Faptul că responsabilitatea auditorilor este față de acționarii companiei auditate și de alte părți interesate, deși sunt plătiți de compania auditată, creează o perturbare a sistemului. Comisia dorește să evalueze gradul de fezabilitate a unui scenariu în care rolul auditului ar fi unul de control statutar și, prin urmare, desemnarea, remunerarea și durata angajamentului ar reveni în responsabilitatea unui terț, poate a unui organism de reglementare, și nu în responsabilitatea proprie a companiei[21]. Un astfel de concept poate fi relevant în mod deosebit pentru auditul situațiilor financiare ale marilor companii și/sau ale instituțiilor financiare sistemice. Este o chestiune care trebuie explorată ținând cont, pe de o parte, de riscul creșterii birocrației și, pe de altă parte, de potențialele beneficii societale ale desemnărilor demonstrabil independente.

Rotația obligatorie

Situațiile în care o companie a desemnat aceeași firmă de audit timp de zeci de ani par incompatibile cu un nivel dezirabil de independență[22]. Chiar dacă „partenerii cheie de audit"

---

20 Codul de etică elaborat de un comitet al Federației Internaționale a Contabililor este utilizat ca etalon de către specialiști datorită adeziunii camerei lor profesionale sau firmei lor la standardele IFAC. Codurile elaborate de organismele de reglementare la nivel național sunt în general mai stringente decât Codul IFAC.

21 Un atare model nu a fost încă testat (cu excepția cooperativelor de credit și a băncilor de economii din Germania).

22 Într-un studiu din 2006, mai mult de jumătate din companiile respondente au raportat că auditorul a deservit compania mai mult de 7 ani, iar 31% au declarat că auditorul nu s-a schimbat de mai mult de 15 ani: tendința generală se poate defini astfel: intervalul de schimbare a auditorului este proporțional cu dimensiunea companiei auditate. (*Economic Impact of Auditors' Liability Regimes*, studiu realizat de London Economics pe tema impactului economic al regimurilor de responsabilitate a auditorilor; septembrie 2006, tabelul 22, pagina 43: http://ec.europa.eu/internal_market/auditing/liability/index_en.htm).

se află în sistem de rotație periodică, conform directivei, nu se poate spune că amenințarea relațiilor de familiaritate a dispărut.

În acest context, rotația obligatorie a firmelor de audit – nu doar a partenerilor de audit – trebuie luată în considerare. Comisia recunoaște valabilitatea argumentelor care susțin că rotația generează o pierdere de informații, însă dorește să examineze atât aspectele pozitive, cât și cele negative ale rotației, mai ales în scopul de a inculca și de a menține obiectivitatea și dinamismul pe piața auditului. Pentru ca partenerii să nu schimbe firmele doar ca să plece cu anumiți clienți după ei, regulile de rotație, dacă se vor adopta, trebuie să prevadă clar obligativitatea rotației atât a firmelor, cât și a partenerilor.

Servicii fără legătură cu auditul

Nu există, la nivelul UE, nicio interdicție ca auditorii să presteze clienților lor servicii fără legătură cu auditul. Conform articolului 22 din directivă, nu trebuie prestate servicii de audit dacă o terță parte obiectivă, rezonabilă și informată ar putea trage concluzia că independența auditorului statutar sau a firmei de audit poate fi compromisă. Această dispoziție se aplică și serviciilor care nu au legătură cu auditul. Până acum, articolul 22 a fost implementat foarte diferit în statele membre ale UE. De exemplu, în Franța se practică o interdicție totală a prestării, de către auditor, a serviciilor care nu au legătură cu auditul și restricții severe cu privire la posibilitatea ca membrii rețelei din care face parte auditorul să presteze servicii membrilor grupului entității auditate. În multe alte state membre, regulile sunt mai puțin restrictive, iar prestarea de servicii care nu au legătură cu auditul rămâne un fapt la ordinea zilei[23][24].

Comisia ar dori să analizeze posibilitatea de extindere a interzicere de prestare, de către firmele de audit, a serviciilor care nu au legătură cu auditul. Aceasta ar putea conduce la crearea unor „firme de audit pur”, similare unităților de inspecție. Deoarece auditorii prezintă o opinie independentă asupra viabilității financiare a companiilor, în plan ideal nu ar trebui să aibă niciun interes comercial la compania auditată.

Baremul onorariilor

S-ar putea avea în vedere, împreună cu definirea informațiilor care trebuie prezentate, o limitare a proporției onorariilor pe care o firmă de audit le poate primi de la un singur client față de veniturile totale din audit ale firmei[25]. Ar fi util să se examineze argumentele pro și contra unor astfel de limitări, în special în ceea ce privește aplicarea lor la firmele mici de audit.

Prezentarea situațiilor financiare

---

23 Trebuie remarcat că în temeiul legislației din SUA auditorilor companiilor cotate li se interzice prestarea pentru clienții lor a anumitor servicii care nu au legătură cu auditul. În UE, această interdicție se reflectă la nivelul interdicției de prestare a serviciilor care nu au legătură cu auditul pentru companii cotate în SUA.

24 În această privință, UK FRC (Consiliul de raportare financiară din Regatul Unit) a formulat o serie de observații – a se vedea comunicatul de presă POB PN 60 al Audit Inspection Unit din cadrul FRC din 14.9.2010.

25 De exemplu: punctul 290.222 din Codul de etică IFAC prevede că auditorul unei entități de interes public trebuie să facă publice situațiile unui client dacă veniturile provenind de la acesta reprezintă mai mult de 15% din totalul onorariilor încasate de firmă.

Un alt aspect demn de examinat este modul în care se poate realiza o mai mare transparență în ceea ce privește propriile situații financiare ale unei firme de audit. În cazul rețelelor globale, transparența trebuie să acopere întreaga rețea. În plus, merită să se analizeze dacă situațiile financiare ale unor astfel de firme trebuie auditate și, dat fiind potențialul conflict pe care îl prezintă auditarea de către o firmă concurentă, dacă este recomandat ca organismele statutare care auditează conturile organismelor publice la nivel național sau chiar european să facă aceste audituri.

Cerințe organizaționale

Firmele de audit trebuie să își consolideze guvernanța corporativă și cerințele organizaționale pentru a aplana conflictele de interese și pentru a câștiga mai multă independență. Un posibil punct de plecare este regulamentul privind agențiile de rating al creditelor[26]. Altă posibilitate ar fi codul de guvernanță al firmelor de audit, care a fost recent introdus în Regatul Unit[27]. Codul stabilește, printre altele, principiul că firmele de audit trebuie să desemneze, în structura de guvernanță, persoane independente în pozițiile neexecutive ale structurii de guvernanță și că acționarii companiilor auditate trebuie să dialogheze cu firmele de audit pentru a îmbunătăți comunicarea și înțelegerea reciprocă.

Regulile de proprietate și modelul de parteneriat

În prezent, directiva prevede că auditorii dețin majoritatea drepturilor de vot dintr-o firmă de audit și controlează consiliul de administrație[28]. Comisia este de părere că trebuie reanalizate bazele acestor dispoziții[29].

Până acum, firmele de audit au acționat în cadrul unui model de parteneriat (organizat fie prin intermediul unui parteneriat, fie al unei societăți pe acțiuni). Cu toate acestea, dată fiind creșterea considerabilă a dimensiunii și complexității unor companii mari, nu este clar dacă măcar una din firmele sistemice va dispune de resurse adecvate pentru a onora o potențială cerere de plată a daunelor. Este așadar indicat să se exploreze structuri alternative, care ar permite firmelor de audit să obțină capital din alte surse. Aceste structuri alternative ar trebui să creeze anumite mijloace de protecție (de exemplu în termeni de guvernanță) pentru a asigura că proprietarii externi nu interferează cu munca de audit.

O astfel de manevră ar putea ajuta în egală măsură firmele nesistemice să obțină accesul la mai mult capital și să le permită să își consolideze capacitățile și să se dezvolte mai rapid.

Auditul grupului

Auditul grupurilor mari care își desfășoară activitatea în mai multe jurisdicții se efectuează de obicei de rețelele globale, pentru că acest lucru necesită alocarea de resurse importante. Comisia împărtășește preocupările unor organisme de supraveghere a auditului din toată lumea, care sunt de părere că rolul auditorului unui grup trebuie consolidat. Trebuie instituite proceduri care să permită auditorului de grup să își asume rolul și responsabilitățile. Auditorii

---

26 Regulamentul (CE) nr. 1060/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 septembrie 2009 privind agențiile de rating de credit

27 *Audit Firm Governance Code of the FRC and Institute of Chartered Accountants in England and Wales (ICAEW)*, ianuarie 2010.

28 Articolul 3 din Directiva 2006/43/CE privind auditul legal

29 Consultarea publică pe tema structurilor de control ale firmelor de audit și consecințele acestora pe piața auditului, iulie 2009: http://ec.europa.eu/internal_market/auditing/market/index_en.htm

grupului trebuie să aibă acces la rapoarte și la alte documente ale tuturor auditorilor care se ocupă de subentități ale grupului. Auditorii de grup trebuie să fie implicați în procesul de audit în ansamblu și trebuie să aibă o perspectivă foarte clară asupra lui, pentru a fi capabili să sprijine și să apere opinia de audit la nivelul grupului.

Întrebări

(16) Se creează un conflict dacă auditorul este desemnat și remunerat de entitatea auditată? Ce soluții alternative ați recomanda în acest context?

(17) Credeți că în anumite cazuri ar fi justificată desemnarea de către un terț?

(18) Utilizarea repetată a serviciilor aceleiași firme de audit trebuie limitată în timp? Dacă da, care ar trebui să fie perioada maximă în care o firmă de audit ar putea fi desemnată?

(19) Trebuie interzisă prestarea serviciilor fără legătură cu auditul de către firme de audit? Această interdicție trebuie aplicată tuturor firmelor și clienților lor sau trebuie limitată la un anumit tip de instituții precum instituțiile financiare sistemice?

(20) Trebuie reglementat nivelul maxim al onorariilor pe care le poate primi o firmă de audit de la un singur client?

(21) Trebuie introduse noi norme referitoare la transparența situațiilor financiare ale firmelor de audit?

(22) Ce măsuri suplimentare pot fi avute în vedere din punctul de vedere al guvernanței firmelor de audit pentru a crește independența auditorilor?

(23) Trebuie explorate structuri alternative care să permită ca firmele de audit să obțină capital din surse externe?

(24) Sunteți de acord cu sugestiile pentru auditorii de grup? Aveți și alte idei pe această temă?

4. SUPRAVEGHERE

Sistemele de supraveghere publică joacă un rol central în supravegherea firmelor de audit. Sistemele de supraveghere trebuie organizate în așa fel încât să se evite conflictul de interese cu profesia de audit. Normele actuale pot fi consolidate în vederea asigurării independenței totale față de profesia de audit a sistemelor de supraveghere publică din toate statele membre.

Supravegherea firmelor de audit din Europa trebuie să se facă mai integrat și să se bucure de o colaborare mai strânsă între sistemele naționale de supraveghere a auditului. O potențială soluție poate fi transformarea EGAOB într-un așa-numit *Comitet Lamfalussy de nivelul 3*. Iată câteva exemple de astfel de comitete care activează deja în domeniul valorilor mobiliare, în cel al asigurărilor și în cel bancar: Comitetul autorităților europene de reglementare a piețelor valorilor mobiliare (CESR), Comitetul european al inspectorilor de asigurări și pensii ocupaționale (CEIOPS) și Comitetul european al supraveghetorilor bancari (CEBS). Un astfel de comitet ar fi de natură să consolideze cooperarea la nivel european, să favorizeze convergența în aplicarea normelor și să asigure o abordare comună în materie de control al

firmelor de audit. Comitetul ar putea să consilieze Comisia, la un nivel calitativ superior, cu privire la chestiuni de audit. O altă opțiune ar fi instituirea unei noi Autorități Europene de Supraveghere[30] sau integrarea aspectelor de audit într-una din autoritățile de supraveghere în curs de instituire în temeiul propunerilor de supraveghere financiară a Comisiei, asupra cărora s-a convenit recent de către Consiliu și Parlament.

Actualmente, entitățile transfrontaliere de management care acoperă operațiunile de audit al unei rețele în mai multe state membre nu sunt supravegheate, doar componenta „națională" a rețelei fiind supravegheată la nivel de stat membru. Este necesară soluționarea neconcordanței dintre rețelele paneuropene de audit și supravegherea la nivel național. Supravegherea rețelelor internaționale de audit poate fi realizată la nivel european în mod similar cu ceea ce s-a propus recent pentru agențiile de rating al creditelor[31].

Comisia este de părere că trebuie întărit și dialogul dintre organismele de reglementare și auditori. Acest dialog trebuie să fie un proces bidirecțional, pentru ca supraveghetorii să poată alerta auditorii cu privire la anumite domenii de interes. În cazul specific al instituțiilor financiare și al prestatorilor de servicii de investiții, auditorii sunt ținuți, în temeiul legislației UE, să raporteze fără întârziere autorităților competente orice fapt ori decizie care este susceptibilă a constitui o încălcare a legii, care poate afecta capacitatea companiei de a-și continua activitatea sau care poate conduce la un raport de audit cu rezerve[32]. În fiecare an, auditorii firmelor de investiții trebuie să raporteze autorităților competente o serie de aspecte[33]. Comisia nu deține informații conform cărora această dispoziție a fost efectiv respectată în timpul crizei și nici indicii dacă raportarea către autoritățile competente de către auditori a avut loc în cazuri individuale[34]. Comisia ar dori să vadă dacă comunicarea dintre auditori și organismele de reglementare a valorilor mobiliare trebuie să devină obligatorie pentru toate companiile mari sau cotate; s-ar putea acorda o atenție deosebită comunicării cu autoritățile de resort în caz de fraudă în interiorul companiilor

Întrebări

(25) Ce măsuri trebuie avute în vedere pentru îmbunătățirea integrării și cooperării în domeniul supravegherii firmelor de audit la nivelul UE?

(26) Cum se poate realiza o mai bună consultare și comunicare între auditorul unor companii mari sau cotate și organismul de reglementare?

---

30 Orice opțiune pentru un nou Comitet ori Autoritate de supraveghere trebuie evaluată și din perspectiva impactului asupra bugetului UE.

31 Propunere de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1060/2009 privind agențiile de rating de credit, COM (2010)289 final.

32 Articolul 55 din Directiva 2004/39/CE din 21 aprilie 2005 privind piețele instrumentelor financiare. Articolul 53 din Directiva 2006/48/CE din 14 iunie 2006 privind inițierea și exercitarea activității instituțiilor de credit

33 Articolul 20 din Directiva 2006/73/CE din 10 august 2006.

34 Document de lucru al serviciilor Comisiei (care însoțește Cartea verde privind guvernanța corporativă în instituțiile financiare) SEC (2010) 669 - pagina 33, punctul 6.1.1.

5. CONCENTRARE ȘI STRUCTURA PIEȚEI

Piața auditului firmelor cotate este în general acoperită de așa-numitele firme *Big Four*[35]. În termeni de încasări sau onorarii percepute, cota totală a firmelor de audit *Big Four* depășește 90% în marea majoritate a statelor membre ale UE[36]. Pătrunderea firmelor de audit din eșalonul mijlociu în acest eșalon de top este foarte dificilă, în ciuda capacității lor de a performa pe piața internațională de audit.

Această concentrare poate să determine acumularea unui risc sistemic, iar prăbușirea unei „firme sistemice" sau a unei firme care a atins „proporții sistemice"[5] poate perturba întreaga piață.

Piața pare prea concentrată pe anumite segmente și este incapabilă să ofere clienților multiple posibilități în momentul în care aceștia vor să-și aleagă auditorul.

Mai mult, calitatea de auditor al unor mari companii cotate reprezintă o garanție a unei bune reputații și o astfel de asociere pozitivă ajută marile firme să dobândească noi contracte cu firme importante, contribuind la lipsa de dinamism a pieței.

Firmele care nu fac parte din Big Four suferă din pricină că marile companii nu le recunosc capacitățile. Se pare că există chiar exemple de clauze contractuale „numai Big Four", impuse uneori companiilor de către, să spunem, instituții financiare, în chip de condiție de acordare a unui împrumut.

Prin urmare, Comisia dorește să ia în calcul următoarele măsuri:

Audituri comune/consorții de audit

Auditurile comune se practică numai în Franța, unde companiile cotate au obligația de a desemna două firme de audit diferite, care împart munca de audit și semnează în comun raportul de audit. Această practică poate fi dezvoltată în scopul „dinamizării" pieței, recte pentru a permite firmelor de audit nesistemice din eșalonul mijlociu să devină jucători activi pe segmentul de piață al auditului marilor corporații, chestiune care până acum s-a dovedit prea puțin realizabilă. Pentru a încuraja apariția de noi jucători și creșterea firmelor de audit mici și mijlocii, Comisia ar putea avea în vedere introducerea formării obligatorii a unui consorțiu de firme de audit care să cuprindă cel puțin o firmă de audit nesistemică și care să auditeze marile companii. Aceste consorții trebuie însă formate cu condiția delimitării clare a responsabilității pentru opinia generală de audit și a existenței unui mecanism de soluționare/prezentare a diferendelor de opinie ce pot apărea între membrii consorțiului.

Conceptul de „audit comun" poate fi o manieră de aplanare a perturbării pieței de audit în cazul colapsului uneia dintre marile rețele de audit.

Obligativitatea rotației auditorilor și noi licitații

Rotația obligatorie, pe lângă efectul benefic asupra independenței auditorilor (după cum s-a argumentat mai devreme), poate să catalizeze dinamizarea și aportul de capacitate pe piața auditului. Se poate avea în vedere o rotație obligatorie a firmelor/consorțiilor de audit după o

---

35 Deloitte & Touche, Ernst & Young, PricewaterhouseCoopers și KPMG.

36 *Economic Impact of Auditors' Liability Regimes*, studiu realizat de London Economics, septembrie 2006, tabelul 5, paginile 22-23. http://ec.europa.eu/internal_market/auditing/liability/index_en.htm

perioadă prestabilită. Pentru a se evita ca partenerii să schimbe firmele pentru a lua cu ei anumiți clienți, regulile rotației trebuie să prevadă că ea se aplică nu numai firmelor, ci și partenerilor. Rotația obligatorie trebuie însoțită de o procedură de licitație obligatorie, complet transparentă în ceea ce privește criteriile de desemnare a auditorului. Calitatea și independența trebuie să fie criteriile vitale ale oricărei licitații. Altminteri, dacă doar o mică parte a auditurilor pentru companiile cotate importante fac obiectul unei licitații deschise și corecte, încercările de dinamizare a pieței vor avea un succes limitat.

Abordarea mitului „Big Four sunt cei mai buni"

Ca urmare a consolidării segmentului de top al pieței de audit, se pare că desemnarea unei firme din Big Four conferă clienților un nivel mai ridicat de „confort". Comisia dorește totuși să înțeleagă cât din acest fapt se poate pune pe seama „percepției" și cât pe seama „meritului". Cuantificarea poate fi facilitată de o raportare tranparentă a inspecțiilor, cum se practică de exemplu în Regatul Unit[37].

Comisia își propune de asemenea să abordeze chestiunea clauzelor contractuale denumite neoficial *Big Four only clauses* (numai Big Four)[38]. O cale de urmat ar fi crearea unei certificări europene în materie de audit, care să recunoască formal capacitatea unei firme de a audita companiile cotate importante.

Plan de urgență

Comisia va colabora cu statele membre, cu firme de audit și cu alte părți interesate, inclusiv cu foruri internaționale, pentru a pune la punct un plan de urgență care să permită o soluționare rapidă în cazul colapsului unei firme de audit sistemice, să evite întreruperea prestării de servicii de audit și să împiedice continuarea acumulării structurale a riscului pe piața de profil.

În contextul unui plan de urgență, trebuie remarcat că formarea de consorții ar juca un rol important. În situația colapsului unuia din membrii consorțiului, firma „supraviețuitoare" trebuie să fie capabilă să asigure continutatea auditului până la găsirea unei soluții mai de durată.

Conform abordării avute în vedere pentru sectorul bancar, conceptele de faliment ordonat, inclusiv de „testament" (*living will*), în special în cazul firmelor de audit sistemice, trebuie explorate proactiv.

Reevaluarea factorilor determinanți ai concentrării anterioare

Comisia ar dori să examineze în ce măsură concentrarea firmelor mai mari a produs inovarea așteptată în metodologia de audit. Acest aspect este foarte important în contextul auditului instituțiilor financiare, care a generat o abundență de produse și procese din ce în ce mai complexe.

Comisia dorește să afle dacă raționamentul general de concentrare a firmelor mari de audit, derulat în ultimele două decenii (ofertă globală, sinergii), este încă valabil sau dacă este

---

37 Comunicat de presă POB PN 60 al *Audit Inspection Unit* din cadrul *Financial Reporting Council*, 14 septembrie 2010.

38 *Restrictive bank covenants keep Big four on top* (Christodoulou, 2010), *Accountancy Age*, 17 iunie 2010.

nevoie de o regândire a acestuia. Mai mult, ținând cont de riscul sistemic reprezentat de firmele mari, globale, Comisia dorește să afle dacă ar fi indicat să se recurgă la reversul concentrării din deceniile anterioare.

Întrebări

(27) Credeți că actuala configurație a pieței de audit prezintă un risc sistemic? Could the current configuration of the audit market present a systemic risk?

(28) Credeți că formarea obligatorie a unui consorțiu de firme de audit, cu includerea cel puțin a unei firme de audit mai mici, nesistemice, poate cataliza dinamizarea pieței auditului și facilitarea participării mai active a firmelor de audit mici și milocii pe segmentul auditurilor mai mari?

(29) Din punctul de vedere al îmbunătățirii structurii piețelor de audit, sunteți de acord cu rotația obligatorie și cu licitația după o anumită perioadă? Care ar trebuie să fie întinderea acestei perioade?

(30) Cum trebuie abordat mitul „Big Four”?

(31) Sunteți de părere că planurile de urgență, inclusiv testamentele, sunt elemente vitale ale abordării riscurilor sistemice și riscurilor de faliment?

(32) Proiectul general de concentrare a firmelor mari de audit, derulat în ultimele două decenii (ofertă globală, sinergii), este încă valabil? Is the broader rationale for consolidation of large audit firms over the past two decades (i.e. global offer, synergies) still valid? În ce situații se poate avea în vedere reversul concentrării? In which circumstances, could a reversal be envisaged?

6. CREAREA UNEI PIEțE EUROPENE

Trebuie recunoscut că s-au realizat anumite progrese odată cu transpunerea de către statele membre a articolului 3 din directivă, care prevede posibilitatea deținerii? transfrontaliere a firmelor de audit. După implementarea acestui articol de către statele membre, unele rețele mari au realizat un grad ridicat de integrare. Totuși, integrarea pieței europene de audit rămâne problematică, iar mobilitatea transfrontalieră a auditorilor este încă redusă.

Diferențele de reglementare la nivel național, european și internațional au codus la un grad de complexitate care creează bariere în calea funcționării transfrontaliere a firmelor de audit, în special a celor mici și mijlocii. Această complexitate a împiedicat rețelele mai mici să se dezvolte și să-și croiască drum pe piața auditului companiilor mari. Lipsa coordonării la nivel european și internațional în ceea ce privește supravegherea publică și sistemele de asigurare a calității poate împiedica dezvoltarea rețelelor mai mici de firme de audit.

Anumite dispoziții ale directivei pot fi privite ca o sursă potențială de fragmentare a pieței:

– articolul 3 din directivă prevede aprobarea și înregistrarea în fiecare stat membru în care urmează a se presta serviciile;

– articolul 14 din directivă prevede un test de aptitudini în fiecare stat membru în care un auditor dorește să presteze servicii.

Cerințele de mai sus diferă de regulile generale aplicabile altor profesii reglementate[39] și acționează ca o barieră în calea mobilității auditorilor individuali.

O piață unică europeană a prestării serviciilor de audit se poate baza pe optimizarea armonizătii și pe un „pașaport european al auditorilor". Aceasta presupune crearea unui sistem de înregistrare paneuropean, cu cerințe comune de calificare profesională și reguli de guvernanță, proprietate și independență aplicabile în înreaga Uniune Europeană. Dacă supravegherea la nivel european a auditorilor ar fi consolidată în conformitate cu cele discutate la secțiunea 4, o posibilitate de explorare ar fi să li se impună auditorilor să se înregistreze și să fie supravegheați de un singur organism de reglementare, similar cu ceea ce s-a propus recent pentru agențiile de rating al creditelor[40]. Un astfel de sistem ar putea încuraja mai mult concurența de pe piața auditurilor importante, deoarece ar simplifica dezvoltarea rețeleor europene de audit și ar reduce costurile prestării de servicii de audit la nivel european.

Întrebări

(33) Care credeți că este cel mai bun mod de îmbunătățire a mobilității transfrontaliere a auditorilor? What in your view is the best manner to enhance cross border mobility of audit professionals?

(34) Sunteți de acord cu optimizarea armonizării, combinată cu un pașaport unic european pentru auditori și firmele de audit? Credeți că acest lucru se poate aplica și firmelor mai mici?

7. SIMPLIFICARE: ÎNTREPRINDERILE ȘI PRACTICIENII MICI ȘI MIJLOCII

7.1. Întreprinderile mici și mijlocii (IMM)

Deși IMM-urile obțin valoare din audit prin creșterea credibilității informațiilor financiare, auditul statutar a fost identificat ca o sursă potențială a poverii administrative. Trebuie depuse eforturi susținute pentru a crea un mediu specific pentru auditul IMM-urilor, care să presupună:

– Descurajarea auditului statutar al IMM-urilor .

– În cazurile în care statele membre doresc menținerea unei forme de asigurare, introducerea unui nou tip de serviciu statutar adaptat la nevoile IMM-urilor, precum „auditul limitat„ sau „reexaminarea statutară", care să presupună proceduri limitate care să permită depistarea denaturărilor datorate erorii sau fraudei. Abordarea mandatării unui audit limitat pentru companiile mici a fost preluată de Estonia și se are în vedere în Danemarca.Elveția aplică o astfel de abordare, iar în SUA auditurile limitate sunt general acceptate.

– în cazul interdicției serviciilor care nu au legătură cu auditul (conform celor enunțate în secțiunea 3), se poate avea în vedere o zonă de siguranță (*safe harbour*) care, cu condiția creării unor mijloace de protecție corespunzătoare, ar permite auditorului unei IMM să

[39] Directiva 2005/36/CE privind recunoașterea calificărilor profesionale și Directiva 2006/123/CE privind serviciile.

[40] Propunere de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1060/2009 privind agențiile de rating de credit, COM (2010)289 final.

presteze în c ontinuare companiei auditate servicii care nu au legătură cu auditul (precum asistență la obținerea de credite, la rambursarea impozitelor, ștate de plată sau chiar contabilitate).

7.2. Practicienii mici și mijlocii (PMM)

PMM au senzația că sunt înconjurați de un mediu din ce în ce mai reglementat, care nu corespunde neapărat profilului sau sau nevoilor lor imediate. Pentru a asigura condiții propice pentru dezvoltarea acestor firme, auditul limitat sau reexaminarea statutară menționate mai sus pot fi însoțite de norme proporționale de control al calității și supraveghere de către organismele de reglementare a auditului. Aceasta ar permite PMM să își reducă costurile administrative și le-ar ajuta să își deservească mai bine clienții.

Întrebări

(35) Sunteți de acord cu un serviciu inferior auditului, respectiv cu un audit limitat sau cu o reexaminare statutară a situațiilor financiare a IMM-urilor în locul unui audit statutar? Trebuie ca acest serviciu să fie condiționat de întocmirea conturilor de către un contabil (intern sau extern) calificat corespunzător?

(36) Trebuie să existe o zonă de siguranță pentru clienții IMM în cazul unei potențiale interziceri a serviciilor care nu au legătură cu auditul?

(37) Auditul limitat sau reexaminarea statutară trebuie să fie însoțite de norme de control intern al calității și de o supraveghere mai relaxate? Puteți da exemple de punere în practică a acestei abordări?

8. COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ

În ceea ce privește cooperarea internațională în domeniul supravegherii firmelor de audit, directiva oferă baza pentru o cooperare strânsă cu organismele de supraveghere a auditului din țări terțe.

Primul pas al cooperării internaționale este formarea încrederii reciproce prin intermediul schimbului de documente de lucru tematice între organismele de supraveghere europene și omoloagele lor din țări terțe. Realizarea acestui schimb necesită o decizie a Comisiei, cu acordul statelor membre și al Parlamentului European, prin care să se declare că sistemele țărilor terțe protejează suficient datele profesionale și personale. Autoritățile din statele membre pot să devină părți la acorduri bilaterale pentru schimbul de documente de lucru tematice cu omoloagele lor din țări terțe, ale căror sisteme de supraveghere au fost declarate „corespunzătoare”. Ca urmare a unor decizii similare ale Comisiei adoptate anul acesta, se pot realiza astfel de acorduri de cooperare cu organismele de supraveghere a auditului din Australia, Canada, Japonia, Elveția și SUA.

A doua etapă ar fi încrederea reciprocă între statele membre și țările terțe care au dispoziții echivalente în materie de inspecție a firmelor de audit și în alte domenii. Comisia, cu acordul statelor membre și al Parlamentului European, este pe cale să adopte o decizie prin care să se determine care țări terțe sunt echivalente cu UE din această perspectivă. Încrederea reciprocă va permite o supraveghere mai eficientă și mai eficace a firmelor de audit globale și va permite totodată dublarea eforturilor de supraveghere la nivel internațional a firmelor transfrontaliere.

După cum s-a menționat anterior, supravegherea auditorilor unor grupuri mari care își desfășoară activitatea în jurisdicții multiple este o chestiune serioasă. Pe lângă orice demersuri care trebuie realizate pentru a permite auditorului de grup să își asume rolul și responsabilitățile, Comisia va discuta cu partenerii săi internaționali despre măsurile suplimentare care ar trebui adoptate la nivel global pentru supravegherea auditului de grup și a rețelelor globale de audit de grup.

Întrebări

(38) Ce măsuri credeți că pot îmbunătăți calitatea supravegherii jucătorilor globali de pe piața auditului prin intermediul cooperării internaționale?

9. ETAPELE URMĂTOARE

Prezenta Carte verde este deschisă consultării publice până la **8 decembrie 2010**. Răspunsurile trebuie trimise la adresa **markt-greenpaper-audit@ec.europa.eu**. Toate contribuțiile vor fi publicate pe website-ul DG Piața Internă și Servicii, cu excepția cazurilor în care autorii solicită contrariul. Se va mai publica și un rezumat al tuturor răspunsurilor la această consultare. Este important să citiți declarația de confidențialitate anexată la prezenta Carte verde pentru a afla cum vor fi tratate datele personale și contribuția dumneavoastră.

Comisia va găzdui o Conferință la nivel înalt în data de **10 februarie 2011**. Conferința își propune să dezbată prezenta Carte verde și principalele concluzii ale consultării cu părțile interesate și să exploreze noi orizonturi. Odată încheiată etapa de consultare, Comisia va anunța măsurile și propunerile subsecvente adecvate în 2011.